

zottság úgy határozott, hogy azt városrendezési célokra fordítja. Bejelentette a tanácsos, hogy póthitelt nem vettek igénybe, hiteltulépés nem volt és az előirányzatot a kiadásoknál mindig megtartották.

A zárószámadás egyes tételeihez nem szóltak hozzá a bizottsági tagok. Akkor volt csak vitatkozás, amikor a városnak a szegedi pénzügyintézeteknél elhelyezett vagyonáról volt szó.

Lövész Antal azt mondja, hogy a városnak sok százezer koronája van a bankokban elhelyezve. Hangsúlyozza, hogy a város azért helyezte el a szegedi pénzügyintézetekben ezt a pénzt, hogy lehetővé tegye, miszerint azok azt olcsó kamat mellett kereskedőknek, iparosoknak kölcsönbe adják. Ezzel szemben most az a helyzet, hogy a bankok nemcsak, hogy nem adnak pénzt kölcsön, de az eddigi betéteket is felmondják. Kérdezi az előadó tanácsostól, nem lehetne-e a bankokat szelíd nyomással arra kényszeríteni, hogy a várostól kapott pénzt kereskedőknek adják kölcsön a bankok.

Balogh Károly tanácsos azt válaszolja, hogy a város nem rendeltetéssel adta kölcsön a bankoknak a pénzt, hanem azt betét gyanánt helyezte el. A feszült pénzügyi viszonyok csak úgy javíthatók meg, ha az állam a vidéki nagyobb pénzügyintézeteknél két-két millió koronát helyez el. Ilyen irányú akció történt már egyik kereskedelmi és iparkamara részéről.

Kiss Arnold azt kérdezi, hogy milyen fölmondásra helyezték el a betéteket a bankokban és van-e mód arra, hogy a város azokat hamarosan megkaphatja.

Balogh Károly a kérdésre azt feleli, hogy minden pénzügyintézetben alapszabályszerű fölmondás után lehet fölvenni a pénzt.

Ezután a bizottság általánosságban is elfogadta a zárószámadást és ezzel az ülés véget ért.

A sajtójog reformja.

— Jegyzések Palócz László terveire. —

II. Hivatalos jelleggel kezdődik a füzet, melyet Palócz László írt a V. H. O. Sz. megbízásából. Avval kezd, hogy „két alkalommal utasította az országgyűlés a kormányt arra, hogy javaslatot terjesszen a képviselőház elé a sajtójog reformjáról. Először 1898 március 1-én, másodízben 1907 április havában mondta ki az országgyűlés ezeket a határozatokat“.

Érdekes. Tehát már tizenhárom esztendővel sürgették a reformokat. Miért? — csak ezt nem dörbörítjük ki eléggé a füzet. Holott ez a fontos. Ha reformokat akarunk, ha sürgetjük, hogy a hibák és bajok továbbra nem maradhatnak, akkor mindenképpen tudnunk kell, hogy: miért? Az egész reformtervet ekörül kell göngyölgetnünk. Palócz László füzeté szerint pedig „három alapvető kérdés áll előttünk: 1. Vajon szükséges-e a sajtófelelősségi rendszer reformja? 2. Szükséges-e a helyreigazítási vagy cáfolatkényszer? 3. Szükséges-e az 1848. évi XVIII. t.-c. 14. paragrafusának, a mai viszonyokhoz való idomítása?“

Majd így folytatja: — Ez a három kérdés azonban magában az első kérdésben, a sajtófelelősség rendszerének kérdésében kimerül s az egész sajtójogi reform voltaképpen nem egyéb, mint ennek az egy kérdésnek az elintézése.

Ó, gyönyörű logika! Milyen páratlan jogérzék és miféle hivatalos jogkivánság! Tehát a magyar újságíróknak más bajuk nincs. Tehát a V. H. O. Sz. egyik legekszpónál-

tabb tagja szerint — Palócz László hivatalos füzeté szerint — az évtizednél régebb idő óta erősen vajdudó kérdést meg lehet oldani egy hosszú mondat alapján, úgy, ahogy főnéb idéztük az ő szavait. Igazán meglepő. Bár Palócz László sokszor megmutatta, mint lehet kolumnákat úgy összeírni, hogy abban ne legyen semmi, — de hogy a sajtójogi reformok kérdéseiben a kivánság gerincét ilyen semmiségre helyezze, ez egyszerűen megdöbbentő. Ez olyan, mintha valaki az évtizedek óta kísértő gazdasági bajokat szedné sorokba és kijelentené, hogy a kivándorlás, a drágaság, az éhhalálenség orvosolható lenne, ha nemzetiszimű gatyákkal látnók el a bajos magyarokat.

A lényeg: a legfontosabbat, a létkérdéseket elhagyni s a mellékdolgokat adni, sőt ezeket a mai állapotok szerint kiegyenlíteni: — íme, ezek Palócz László sajtójogi reformjai. Az ilyen kicsinyes, megalkuvó „reform“ a legveszedelmesebb. Csak így nem oldható meg soha egy kérdés. Az ilyennél még az is jobb, ha semmit se teszünk, ekkor legalább megerjed és megéri teljesen a kérdés s a legrosszabb esetben kétségbeesés miatt bár, de mégis kirobban minden kivánság, minden nyomorúság.

De nézzük tovább Palócz László reformjait, ha azokat az újságírók kérdésévé merte tenni. Azt mondja, hogy: „Még ma sincs olyan javaslat, melyet a nyilvánosság kritikája alá mertek volna bocsátani.“ Ez a legszomorúbb beismerés, de ez a legsúlyosabb vád is, a hivatalos körök ellen, elsősorban a Vidéki Hírlapírók Országos Szövetsége ellen. Tehát egy évtizednél több már, hogy a magyar országgyűlés és a kormány kész reformokat adni, ellenben még ma sincs olyan javaslat, melyet a nyilvánosság kritikája alá mertek volna bocsátani. Miért nincs? Mert alapjában se a V. H. O. Sz., se más ilyen hivatalos-félek nem akarnak soha reformokat; mert a reformok mindig úgy jöttek az éji homályból, ahogy most Palócz László tervei is, hogy azt mondta egy-egy hivatalos jellegű vállalkozó, na jó, most én csinálom reformtervet és ő csinált reformtervet. Melyhez az általános többségnek kevés a köze. Így aztán a reformok tényleg nem bírják el a — nyilvánosság kritikáját.

Palócz László beismeri, hogy a sajtóviszonyok 1848 óta gyökeresen megváltoztak. De nem az igazi logikát fűzi koszorúnak, amikor így következtet: „A legkiválóbb jogászok nem tartják az általános sajtóreform idejét elérkezettnek, mert a törvényalkotás tényezői nem ismerik, nem ismerhetik az életnek e részben megváltozott viszonyait és követeléseit.“ E helyett a józan logika, a legőszintébb és független beismerés ezt követeli: Mivel a sajtóviszonyok 1848 óta gyökeresen megváltoztak (ez a főállítás), a törvények azonban nem (ez az ok), és a helyzet komisz (ez az eredmény), — denikve a törvények se jók. És itt zárójel nélkül mondhatjuk: ez tehát a program, ekörül köll megfordulnia minden reformnak.

Ujra visszatérünk Palócznak erre az idézett mondatára: „A legkiválóbb jogászok nem tartják az általános sajtóreform idejét elérkezettnek, mert a törvényalkotás tényezői nem ismerik, nem ismerhetik az életnek e részben megváltozott viszonyait és követeléseit.“ Nagyon szép. Végre egy őszinte mondat. Tehát a V. H. O. Sz. titkára a szövetség megbízásából írta így és ismerte ezt be. Igazok van itt is a vidéki újságíróknak, amikor nem bíznak a V. H. O. Sz.-ben és kétségbe vonják, hogy anyagi és szellemi, valamint társadalmi érdekekben bármit is tenne a szövetség.

Majd így vigasztalódik Palócz László, a sajtójog reformátora: „Nemcsak Magyarországon van ez így (tudniillik, hogy a törvényalkotás tényezői nem ismerik, nem ismerhetik az életnek e részben megváltozott viszonyait és követeléseit), hanem az egész világon.“ És három példát fel is hoz: „Mert az 1881-ben alkotott francia új sajtótörvény

is, meg az 1874-ben alkotott német sajtótörvény is, gyenge alkotások, nem felelnek meg a sajtóviszonyoknak... az angol sajtótörvény se mintaszerű.“

Igy nem lehet elintézni. Laikusabbnak lenni, mint amennyi laikusságot megkövetel: ez nem reformáló módor, Palócz László ur. Mert egyszerűen kétségbe vonjuk a főállításait, nevezetesen, hogy a francia és német sajtótörvények gyenge alkotások. Állításának bizonyítására hivatkozunk arra, hogy az 1881-iki francia új sajtótörvény és az 1874-iki német sajtótörvény magyarázásokkal teljes kiegészítést nyert azóta és a két hatalmas államban igazi és nem magyar frázisos hatalommá fejlődött a sajtó, az újságírók helyzetét nagyszerűen biztosította (például a birodalmi gyűlés harmincnyolc százaléka újságíró Németországban), a francia és német sajtóban a társadalmi osztályok érkei igazán és teljesen szóhoz jutnak, a legerősebb és legeredményesebb harcok a sajtó útján történnek. És nem igaz az, hogy az angol sajtótörvény sem mintaszerű, hanem csak a füzet-szerző következtetése hamis, amikor megjegyzi, hogy „nem a sajtótörvény jó ott, hanem a jogkereső polgárok szokásai olyanok, hogy azokat a mi szokásainkhoz hasonlítani sem lehet“. Mert ahhoz nem is isteni, hanem beteges naivitás kell, hogy direkt a jogkereső polgárok szokásaira alapítsunk mindent. De csodáljuk azt is, hogy csak Magyarországra, Francia-, Németországra és Angliára hivatkozik úgy, ahogy idéztük, Palócz László, dacára, hogy kijelentette: „nemcsak Magyarországon van ez így, hanem az egész világon“. Miért nem hivatkozik az Unió viszonyaira. Hisz az is a világon van. És ott a legkapitalis-jellegűbb a küzdelem. (Palócz szerint a nagytőke ereje eredményezte a mai viszonyokat a sajtóban is.) Vagy az Egyesült-Államokban is „gyenge alkotások“ a sajtótörvények? Ugy látszik, igen, — mert mind gyengének ítélte és erről se jegyezte föl, hogy erős. De azért erős. Külön könyveket kellene írni arról, micsoda óriási ereje van az uniói sajtónak. Klépes minden hatalommal szemben — még a trösztökkel is — saját érdekeit megvédeni. A grafikai szövetség igazán szociális szakszervezet, az újságírók, a szedők, könyvkötők egy óriási, az egész Unióra, sőt tovább kiterjedő csoportba tartoznak, anélkül, hogy egyetlen állhírlapíró közéjük tolakodhatna. S az óriási szövetség sztrájk esetén egységes állást foglal el és szükség esetén mozgósítja a más-fajta szövetségeket is. Ugyhogy az egységes küzdelemük okvetlenül győz, — vagy megbénul minden. Dehát ez Palócz László szerint mellékes, főlegzésre se érdemes, mert ő magyar sajtójogot akar reformálni, tetszik tudni, e szerint pedig olyan reformok jönnek csak számításba, amelyeket füzetében említ s amelyekből néhányat idéztünk és még idézni is fogunk.

Vilmos császár az alkotmányról. A „Matinnek“ táviratozzák Strassburgból: A díszlakorán a német császár így szólt Zorn von Bulach tartományi kormányzóhoz:

— Ha így megy tovább, széttöröm az alkotmányt, hogy szertel hullik. Eddig csak jó oldalamról ismertek itten, de ha meg kell lennie, akkor más oldalamról is meg fognak ismerni. Igenis, ha nem lesz vége a handabandázásnak, akkor Elzász-Lotharingiából porosz tartományt csinálók.

Kétségtelen, hogy Berlinben hivatalos helyen ezt a közlést nyomron fogja követni a cáfolat, de a „Matin“ tudósítója megjegyzi, hogy értesülését föltétlenül hiteles részről szerezte. A császár dörögedelmes szövege tudvalevőleg az elzász-lotharingiai tartománygyűlésen legutóbb történt eseményekkel függ össze, amikor is a többség törölte a tartomány hozzájárulását az udvartartás költségeihez. Közvetlenül ezután a tartománygyűlés bizalmatlanságot szavazott a birodalmi kormánynak, mert nem jutott